



Žene u crnom

Beograd, Jug Bogdanova 18
email: office@zeneucrnom.org

tel/fax 011 2623225
www.zeneucrnom.org

Represija nad braniteljima/braniteljima ljudskih prava

Oktober, novembar, decembar 2020. godine

Dosije br.17

Žene u crnom su aktivistička grupa i mreža feminističko-antimilitarističke orijentacije, koju čine žene različite generacijske i etničke pripadnosti, obrazovnog nivoa, socijalnog statusa, životnih stilova i seksualnih izbora. Žene u crnom su osnovane **9. oktobra 1991. u Beogradu**.

Od početka rada Žene u crnom (1991.) se suočavaju sa raznim vidovima represije, kako od strane državnih tako i nedržavnih aktera.

Usled eskalacije represije nad aktivistkinjama i aktivistima Žena u crnom početkom 2014. godine, ŽUC su počele sa sastavljanjem Dosijea koji se na analitičan i sistematičan način bave napadima na aktivistkinje/aktiviste. Dosije br. 17 se bavi dešavanjima za period oktobar, novembar i decembar 2020. godine.

U prvom delu ovog dosijea bavićemo se aktuelnim događajima vezanim za bezbednost, kao i razvojem situacije povodom prethodnih napada u navedenom periodu. U drugom delu ćemo se osvrnuti na aktuelni politički i društveni kontekst u Srbiji.

VERBALNI NAPAD I PRETNJE ČLANOVIMA PORODICE, NOVINARIMA, AKTIVISTIMA I AKTIVISTKINJAMA ŽUC-a ISPED KASARNE U TOPČIDERU, 5. oktobra 2020. godine

Kao i svake godine, Žene u crnom obeležavaju godišnjicu pogibije gardista Vojske Srbije, Dragana Jakovljevića i Dražena Milovanovića, podsećajući na taj zločin i tako se solidarišući sa njihovim porodicama. Ovaj slučaj se, naime, nalazi još uvek u predistražnoj fazi, uprkos tome što su i domaći stručnjaci, još 2005. godine, a kasnije i forenzičari američke FBI, ustanovili da se na osnovu svih dokaza jasno pokazuje da smrt ove dvojice mladića nije nastupila kao posledica ubistva i samoubistva, već da je gardiste ubila treća osoba. Pretpostavljalo se da je to učinjeno jer su oni videli da se u podzemnom objektu Karaš u okviru kasarne Topčider, dešava nešto nezakonito (“nešto što nisu smeli da vide”)...Mesec dana posle ovogodišnjeg obeležavanja njihovog stradanja, 5. novembra 2020., Evropski sud za ljudska prava doneo je odluku da ne može postupati po predavci porodica protiv države Srbije jer nisu iscrpena sva domaća pravna sredstva, kao što je pokretanje privatnih krivičnih postupaka.

Pomenutog dana, 5. oktobra 2020, na mestu gde se svake godine obeležava godišnjica ovog zločina i gde su Žene u crnom stajale kao i ranije “u crnini i ćutanju”, dvojica muškaraca su ih, iz automobila, napali nazivajući ih “izdajnicama i stranim plaćenicama”, dovikujući im

da bi trebalo da ih bude sramota što to rade, a slične reči su uputili i roditeljima mladića, njihovim advokatima i novinarima.

Otac mrtvog gardiste Jakovljevića: Ponovo mi ubijaju dete

Nakon što se danas oko 9.30 časova u trenutku dok je počinjala komemoracija ubijenim gardistima u Topčideru, ispred ulaza u objekat Karaš, dogodio incident koji je prouzrokovao čovek srednjih godina u crnom punktu vređajući prisutne ožalošćene, kontaktirali smo Janka Jakovljevića, oca Dragana Jakovljevića, jednog od dvojice stradalih vojnika.

Prisutnim članovima, porodicama ubijenih gardista, advokatima i novinarima, on se kroz otvoreni prozor obratio sa nizom brutalnih psovki, kleveta, uvreda i pretnji. Pominjao je da je učestvovao u dva rata a da su tu prisutni izdajnici srpstva. Kada su kamermani i foto reporteri prišli da ga slikaju, začutao je. Nedugo zatim, iz jednog vozila marke škoda ponovo su se začule psovke i uvrede.

“Bilo je strašno. Drao se na nas, psovao i pitao kroz viku što smo se uopšte okupili tu i šta hoćemo. Prvo je video Žene u crnom koje pale sveće, pa nas koji smo bili u povorci, tu sam bio ja, naš advokat Predrag Savić... I previše nam je bolno već 16 godina unazad, samo nam još fale ovakvi incidenti”, rekao je Janko Jakovljević i nastavio objašnjavajući da je taj auto iz kojeg je muškarac vređao bio u koloni. (Blic, 6.10.2020., TV N1)

“Tu je bila policija, bila je velika gužva, kolona kola. Međutim, u jednom trenutku izdvojio se jedan auto i muškarac je kroz prozor počeo da psuje. Nezgodno vrlo i bolno”, kaže otac. Iako tvrdi da uspeva odoli svemu i tugi ovih godina, drhtavim glasom, Janko kaže da neće imati mir dok slučaj ne bude rešen. “Kao da svemu nema kraja. Kao da mi opet ubijaju dete. Nadam se da će sve biti jednom rešeno, ali, eto, tu se sve krije”, kaže Jakovljević.

INCIDENT NA STAJANJU ŽUC-a POVODOM 29 GODIŠNJICE ZLOČINA U VUKOVARU

Povodom godišnjice pada Vukovara, Žene u crnom su 18. novembra 2020. godine, u Knez Mihailovoj ulici, u Beogradu organizovale stajanje u crnini i ćutanju.

Na stajanju su bili istaknuti sledeći transparenti:

Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru

Transparent sa slikom razrušenog grada i podacima o stradanju

Solidarnost

Odgovornost

Tom prilikom izvedena je scenska akcija: na pločniku je solju napisano: *Vukovar (1991.-2020.)*.

Na protestu je bilo prisutno oko petnaestak aktivistkinja i aktivista. Mediji su propratili protest, koji je prošao uz policijsko obezbeđenje.

Na protestu se desio incident. Muškarac sa detetom u rukama je flašom vode polio kutije soli,

a potom je prešao nogama po slovima koja su bila ispisana na pločniku, tako rasturajući ih...

Dva prizora tokom stajanja...

Jedna aktivistkinja je delila letke i pri tom imala dva susreta. Jedan susret sa grupom srednjoškolaca i drugi sa dvojicom starijih muškaraca.

1.) Na pitanje da li znaju o čemu se radi, jedan dečko je odgovorio: „Naši su mnogo ginuli i stradali u Vukovaru.“ Aktivistkinja je onda pitala: „Ko su to naši?“, na šta je on odgovorio uz odobravanje svih ostalih: „Naravno, Srbi. Stradali su i Hrvati, ali mi sa njima nemamo veze.“

2.) Dvojica starijih muškaraca su aktivistkinju pitala: „Šta ovo radite? Sram vas bilo! Jeste li vi Srpkinja? Hrvati su uništili Vukovar.“

<http://rs.n1info.com/Vesti/a673537/Mirovna-akcija-Zena-u-crnom-Nikad-necemo-zaboraviti-zlocine-u-Vukovaru.html>

PRAVOSUĐE I DALJE BEZ REAKCIJE NA PRETNJE AKTIVISTI ŽUC-a TOMISLAVU PERUŠIĆU I NJEGOVOJ PORODICI

Tomislav Perušić, dugogodišnji aktivista ŽUC-a, krajem aprila 2020. godine, dao je intervju servisu TV Euronews u Albaniji, i tom prilikom rekao da se u Srbiji ne priznaje postojanje Albanaca na Balkanu i pre dolaska Slovena, kao što se, u novije vreme, ne priznaje progon koji su Albanci na Kosovu doživeli za vreme vlasti Slobodana Miloševića.1)

Ovaj intervju Perušića koji je u Tirani bio na postdiplomskim studijama iz Istorijske lingvistike, preneli su i mediji u Srbiji, pozivajući se ne toliko na Euronews koliko na tviter nalog “albanske dijasporu”. Pored Novosti, sajta TV B-92, sajta Theworldnews, sajta www.in4s.net, reakcija je bilo i na društvenim mrežama.

Perušić je i u intervjuu listu Danasu govorio o pretnjama ubistvom koje dobija na društvenim mrežama, a rekao je i da su pretnje dobili i njegovi otac i brat i da su ih prijavili policiji koja je obećala da će podneti krivične prijave. U tom intervjuu Tomislav Perušić govori i o tome kako vidi odgovornost za sukobe u Jugoslaviji i naglašava da je o tome "mnogo naučio i kao aktivista Žena u crnom."

Dana 26.4.2020. u 9:14 prepodne osvanuo je članak na portalu novosti.rs pod naslovom “Student iz Srbije izazvao gnev na društvenim mrežama: Uz dvoglavog orla na ruci tvrdi - Srbi su proterivali Albance”, u kojem se osvrće na intervju koji je Tomislav Perušić, diplomirani student albanskog jezika i književnosti i student mastera za istorijsku lingvistiku dao za Euronews Albania još u novembru 2019. godine tokom svog boravka u Tirani, a u kojem Perušić govori o poreklu albanskog naroda iz lingvističke perspektive, kao i o zločinima države Srbije počinjenim nad albanskim civilima 1998-1999.

Zatim se u 9:49 pojavio sličan članak na portalu espreso.rs pod naslovom “SRBIN IZAZVAO GNEV NACIJE ZBOG IZJAVE O ALBANCIMA: Na ruci mu dvoglavi orao - a tvrdi nešto skandalozno!”.

U 10:30 je isti članak preneo portal alo.rs pod naslovom "SRAMAN POTEZ STUDENTA IZ SRBIJE Tomislav uz dvoglavog orla na ruci tvrdi - Srbi su proterivali Albance".

U 10:49 članak prenosi i portal b92.net pod naslovom "Student iz Srbije za "Euronews": Srbi su proterivali Albance".

U 14:26 ga prenosi i portal objektiv.rs nazivajući Perušića izdajnikom, s naslovom "Mala je ovo zemlja koliki si ti IZDAJNIK: Srpski student Tomislav (29) optužio Srbiju da je proterala MILION Albanaca?!"

U jutarnjim časovima, odmah nakon objava ovih članaka, Perušić dobija pretnje s raznih profila putem privatnih poruka u Messenger-u poput: "Mrtav si" (Predrag Mihajlović, Bijeljina), "Pu, govno šiptarsko" (Dusko Đorđević, Kragujevac), "Mamu ti j**** izdajničku, dođi da i tebe proteramo" (Zeljko Janačković, Zrenjanin), "Dušo prodana" (Žarko Dojčinović, Makedonija), "Stoko izdajnička, da je sreće da se sretnemo, a srešćemo se" (Savić Ivan), kao i komentare na Fejsbuku poput: "Metak je skup za tvoju glavu!" (Milos Jošović), "Noge mu polomiti ako ikad u Srbiju kroči. Šiptarčino balava" (Stanojević Nenad) itd.

Tomislavljev otac i brat su sledećeg dana otišli u policiju da prijave pretnje upućene Tomislavu, gde im je rečeno da je prijava prosleđena Odeljenju za visokotehnološki kriminal u Beogradu i da će biti podneta krivična prijava zbog krivičnog dela ugrožavanje sigurnosti iz Krivičnog zakonika, član 138, stav 1.

Nakon ovoga, Perušić se obratio medijima kao što su danas.rs i xxzmagazin.com gde je govorio o pretnjama koje je dobio, kao i izneo svoje stavove o čitavoj situaciji i odnosu s prošlošću.

Ni Tomislav Perušić niti članovi njegove porodice, do danas, nisu dobili nikakav odgovor iz policije ili nadležnog tužilaštva, u vezi sa pretnjama koje su prijavili.

Pravne mere koje su preduzele Žene u crnom i Komitet pravnika za ljudska prava – rezultati prekršajnih i krivičnih prijava

ŽUC je povodom Međunarodnog dana braniteljki ljudskih prava, 29. novembra, u saopštenju za javnost podsetio:

„Umesto da izvršavaju svoje dužnosti i pruže zaštitu žrtvama, državni organi se

zloupotrebljavaju za progon neistomišljenica/ka. Podsećamo da se protiv osmoro aktivistkinja i aktivista Žena u crnom još uvek vodi istražni postupak za krivično delo za koje je zaprećena zatvorska kazna, vezano za feminističko-antiklerikalni protest organizovan 28.05.2019., ispred sedišta SPC u Beogradu.

Mediji pod kontrolom vlasti otvoreno kreiraju atmosferu linča prema svakome ko kritički sagledava delovanje režima. Ovih dana svedočimo otvorenim i kontinuiranim napadima i pretnjama prema onim novinarima/kama i medijima koji još uvek uspevaju da svoj posao rade u skladu sa profesionalnim i etičkim principima. To je, posredno, i pokušaj da se učutkaju svi oni čije se kritike na račun politike režima javnosti mogu predstaviti samo preko malobrojnih nezavisnih medija.

Svedokinje smo jačanja fašističkih organizacija u Srbiji, koje više ne kriju svoje planove da se nasilno obračunaju sa neistomišljenicima. Više je nego očigledno da iza ovih grupa stoji režim koji određuje njihove mete.

Za ovakvo stanje smatramo direktno odgovornim autoritarni režim Aleksandra Vučića.“

Slučaj performansa ispred Patrijaršije SPC: Više javno tužilaštvo ni posle godinu i po dana ne donosi odluku na osnovu predistražnog postupka

Žene u crnom još uvek nemaju nikakvu informaciju da li je Više javno tužilaštvo u Beogradu odlučilo da li će ili neće nastaviti istragu protiv učesnica performansa „Moje telo-moja autonomija“, održanog 28. maja 2019. ispred sedišta Patrijaršije SPC u Beogradu. Povod ovom aktivističko-umetničkom događaju bilo je obeležavanje Međunarodnog dana za žensko zdravlje i reproduktivna prava.

Ovaj postupak je inicirala (podnošenjem krivične prijave) Milica Đurđević Stamenkovski iz organizacije „Zavetnici“. Tužilaštvo je na osnovu njene krivične prijave pokrenulo predistražni postupak, tako da je u periodu od 2-8. jula 2019. u prostorijama policije saslušano osmoro aktivistkinja i aktivista (Staša Zajović, Snežana Tabački, Daša Duhaček, Biljana Stojković, Violeta Đikanović, Miloš Urošević, Mirko Medenica i Goran Lazin).

Za ovo krivično delo, prema članu 317 Krivičnog zakonika („izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti“) zaprećena je kazna zatvora u trajanju od šest meseci do pet godina.

Iako je, po mišljenju ŽUC-a krivična prijava bazirana na pogrešnom tumačenju bića krivičnog dela i morala je biti odbačena, pokrenut je predistražni postupak, a Više javno tužilaštvo nema zakonom propisan rok u kojem mora da odluči o nastavku istrage. Poznato je da se, u nekim slučajevima, na tu odluku čekalo godinama. ŽUC smatra da je ponašanje VJT u kojem se oni protiv kojih se postupa drže u krajnjoj neizvesnosti, jasan pritisak dela pravosuđa na tu organizaciju.

Slučaj "Informer": Ustavni sud odbacio žalbu ŽUC-a, razmatra se podnošenje predstavke Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu

Ustavni sud Republike Srbije (Malo veće i predsednica Veća sudinica Vesna Ilić

Prelić) na svojoj sednici održanoj 13. februara 2020. godine odlučio je da odbaci ustavnu žalbu Žena u crnom, pozivajući se na član 167, stav četiri, u vezi sa članom 170 Ustava Srbije. Žalba se odnosila na presude Višeg suda u Beogradu od 8. marta 2018. i Apelacionog suda od 15. avgusta 2018. godine. Za ovu odluku Ustavnog suda ŽUC je saznao 9. jula 2020. godine kada je ona dostavljena poštom.

Kako je o ovoj ustavnoj žalbi ŽUC-a već bilo reči u jednom od prethodnih brojeva Dosijea (tužba protiv Dragana Vučićevića glavnog urednika tabloida Informer), podsetićemo samo na meritum žalbe: ŽUC je smatrao da su mu, presudama Višeg i Apelacionog suda, povređena prava na pravično suđenje iz člana 32, stav jedan, Ustava Srbije, kao i iz člana šest Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ustavni sud je svoje rešenje o odbijanju ustavne žalbe zasnivao na odredbi Ustava (član 170) po kojoj se pravo na ustavnu žalbu ostvaruje tek kada su iscrpna sva "propisana pravna sredstva". Tako je Ustavni sud "utvrdio da je podnosilac ustavne žalbe imao pravo da protiv osporene drugostepene presude izjavi reviziju. Što se tice pozivanja ŽUC-a na član šest Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Sud smatra da tu zaštitu pruža i Ustav Srbije, "te se ocena eventualne povrede ili uskraćivanja prava u postupku po ustavnoj žalbi vrši u odnosu na pravo zajemčeno Ustavom".

ŽUC sa Komitetom pravnika za ljudska prava razmatra sastavljanje podneska Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu.

POLITIČKI I DRUŠTVENI KONTEKST

Sa početkom jeseni, Srbiju je zahvatio novi talas epidemije bolesti covid-19, ispostavilo se sasvim nepripremljenu, bar po onome kakve su odluke donosili Krizni štab, Vlada i Predsednik Srbije. Epidemija se razbuktavala, mere koje su donošene gubile su svoju efikasnost zbog nepravovremenosti ili nemogućnosti adekvatne primene. I dalje je bilo više nego očigledno da sve zavisi od volje Aleksandra Vučića koji je, odjednom, promenio strategiju u odnosu na onu iz vremena vanrednog stanja tokom proleća, sada stalno ponavljajući ne samo svoj prioritet da se održe ekonomski odnosi u zemlji već i da Srbija bude "najbolja u Evropi po visini BDP-a".

Očigledno u skladu sa njegovom "vizijom" prva sednica redovnog zasedanja Skupštine Srbije održana je 24. oktobra, da bi nova vlada zakletvu položila četiri dana kasnije, 28. oktobra. Dakle, gotovo tri meseca posle konstituisanja novog saziva Skupštine Srbije, 3. avgusta i četiri meseca od izbora koji su bili održani 21. juna.

Državni vrh u kojem, u stvari, odlučuje samo Aleksandar Vučić, nema više nikakvih granica, ni zakonskih niti profesionalnih i moralnih, u ispunjavanju njegovih ličnih ambicija i potreba. Prema tim ambicijama i potrebama, dopušteno je da povlašćeni ne poštuju epidemiološke mere, da se one prenebregnu na sahrani Patrijarha SPC Irineja (preminulog od kovida), na dan tzv. Crnog petka i kada god je to išlo u korist rejtinga Predsednika i njegove neposredne okoline...

Za to vreme, jasno je da Srbija u 2020. godini nije i neće otvoriti nijedno novo

poglavlje u procesu pristupanja EU, da je vlast fokusirana na obračun ne samo sa opozicijom, već sa svakim ko je javno na bilo koji način kritikuje i od nje zahteva da promeni svoj pristup ovom izuzetno teškom periodu. Puna samohvale, bazirane na manipulaciji podacima, ona očigledno najnovijim izmenama poreskih zakona i beskrupuloznim “uterivanjem dugova”(čak i zastarelih ili nepostojećih), ogromnu većinu građana tera u krajnje siromaštvo, ne bi li bila “prva u Evropi”...

*Nastasja Radović, uz podršku: Kristine Todorović , Miloša Uroševića, Tomislava Perušića,
Beograd, 25. decembar 2020.*